

Spis treści

Wstęp.....	11
<hr/>	
Rozdział 1. Podstawy teoretyczne agrobiznesu	13
<hr/>	
1.1. Pojęcie agrobiznesu	13
1.2. Inne określenia agrobiznesu	17
<hr/>	
Rozdział 2. Pierwszy agregat agrobiznesu – zaopatrzenie	20
<hr/>	
2.1. Charakterystyka podstawowych środków produkcji i usług wykorzystywanych w procesach produkcyjnych w rolnictwie i przemysłowym przetwórstwie surowców rolniczych	21
2.2. Przedsiębiorstwa produkujące nawozy mineralne jako podstawowe podmioty na rynku środków produkcji rolnej	22
2.3. Przemysł wytwarzający środki ochrony roślin i jego rola w zaopatrzeniu gospodarstw rolnych.....	24
2.4. Zaopatrzenie rolnictwa w ciągniki, maszyny, urządzenia i narzędzia rolnicze jako ważne ogniwo agrobiznesu	27
2.5. Przemysł paszowy jako element pierwszego agregatu agrobiznesu.....	28
2.6. Działalność doradcza i szkoleniowa jako przykład działalności usługowej w pierwszym agregacie agrobiznesu	29
2.7. Wybrane zagadnienia dotyczące sfery zaopatrzenia w środki produkcji i usługi w przemyśle spożywczym	29
<hr/>	
Rozdział 3. Drugi agregat agrobiznesu – rolnictwo	33
<hr/>	
3.1. Rys historyczny rozwoju rolnictwa	33
3.2. Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rolnictwa.....	36
3.2.1. Czynniki przyrodnicze wpływające na gospodarkę rolną	37
3.2.2. Czynniki społeczno-ekonomiczne wpływające na rozwój rolnictwa	40
3.3. Systemy rolnicze i ich wpływ na funkcjonowanie agrobiznesu.....	42
3.4. Produkcyjne i pozaprodukcyjne funkcje rolnictwa	43

Rozdział 4. Trzeci agregat agrobiznesu – przetwórstwo surowców rolniczych żywnościowych i nieżywnościowych	46
4.1. Charakterystyka sektora przetwórczego	46
4.2. Stan przemysłu rolno-spożywczego w Polsce	50
Rozdział 5. Ziemia w agrobiznesie jako podstawowy zasób i środek produkcji reprezentujący warunki przyrodnicze	59
5.1. Ogólnoekonomiczna charakterystyka ziemi jako czynnika produkcji rolnej	59
5.2. Geodezyjna powierzchnia użytków rolnych i jej zmiany	60
5.3. Rolnicze wykorzystanie użytków rolnych	64
Rozdział 6. Ludzie w agrobiznesie	76
6.1. Czynniki ludzkie w teorii ekonomii	76
6.2. Potencjał ludzki w przedsiębiorstwach agrobiznesu i gospodarstwach rolnych	77
6.3. Aktywność ekonomiczna ludności wiejskiej	85
6.4. Pomiar zasobów i nakładów pracy w rolnictwie	87
6.5. Wydajność pracy	90
6.6. Dochody w rolnictwie	92
Rozdział 7. Kapitał w agrobiznesie	97
7.1. Kapitał finansowy	97
7.2. Kapitał rzeczowy	99
7.2.1. Środki trwałe	99
7.2.2. Środki obrotowe	104
Rozdział 8. Produkcja roślinna jako podstawowy kierunek produkcji w agrobiznesie	108
8.1. Rodzaje produkcji roślinnej oraz charakterystyka grup użytkowych roślin w polowej produkcji roślinnej	108
8.2. Organizacyjne aspekty prowadzenia produkcji roślinnej w gospodarstwach rolnych	113
8.3. Wybrane zagadnienia uprawy roli i roślin	115

Rozdział 9. Produkcja zwierzęca w agrobiznesie	121
9.1. Główne kierunki produkcji zwierzęcej i podstawowe rasy zwierząt	121
9.2. Tendencje w rozwoju produkcji żywca rzeźnego w Polsce po 1990 roku – główne trendy, cykliczność i sezonowość	124
9.3. Podstawowe wielkości określające stan pogłównia	129
9.4. Produkcja mleka	130
Rozdział 10. Rolnictwo wielostronne i specjalistyczne	137
10.1. Koncentracja, specjalizacja i uproszczenie w rolnictwie	137
10.2. Wielostronność produkcji w rolnictwie	140
10.3. Rolnictwo wyspecjalizowane czy wielostronne	142
Rozdział 11. Rolnictwo ekologiczne	144
11.1. Historia powstania rolnictwa ekologicznego	144
11.2. Rolnictwo ekologiczne – podstawowe pojęcia	145
11.3. Cele i zasady działania rolnictwa ekologicznego	147
11.4. Elementy składowe rolnictwa ekologicznego	149
11.4.1. Akty prawne obowiązujące w rolnictwie ekologicznym	149
11.4.2. System certyfikacji i akredytacji	149
11.4.3. Ujednolicone zasady handlu międzynarodowego produktami ekologicznymi	150
11.5. Dofinansowanie do rolnictwa ekologicznego	151
11.6. Ekologiczne metody produkcji	152
11.7. Przystawienie gospodarstw na produkcję ekologiczną	154
11.7.1. Uprawa roślin	155
11.7.2. Chów i hodowla zwierząt	156
11.8. Wydajność upraw ekologicznych	157
11.9. Możliwości i zagrożenia dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce	158
Rozdział 12. Baza surowcowa przemysłu spożywczego	161
12.1. Definicja bazy surowcowej i jej zadania	161
12.2. Baza surowcowa produktów roślinnych	163
12.3. Cechy bazy surowcowej	164
12.4. Baza surowcowa produktów zwierzęcych	165
12.5. Czynniki wpływające na rozwój bazy surowcowej roślinnej	166
12.6. Czynniki wpływające na rozwój bazy surowcowej zwierzęcej	168
12.7. Pobudzanie rozwoju bazy surowcowej	169

Rozdział 13. Postęp rolniczy jako czynnik rozwoju agrobiznesu	172
13.1. Definicja postępu rolniczego	172
13.2. Postęp biologiczny.....	173
13.3. Postęp techniczny	173
13.4. Postęp organizacyjny	176
13.5. Postęp technologiczny	176
13.6. Inne rodzaje postępu rolniczego	177
13.7. Proces wdrażania postępu rolniczego.....	177
13.8. Upowszechnianie postępu rolniczego	179
Rozdział 14. Gospodarstwo rolne jako organizacja gospodarcza i społeczna	183
14.1. Definicja gospodarstwa rolnego i przedsiębiorstwa	183
14.2. Rodzaje gospodarstw rolnych.....	185
14.3. Przedsiębiorstwo rolne	187
14.4. Składniki gospodarstwa rolnego.....	188
14.5. Gospodarstwo rolne rodzinne jako organizacja społeczna.....	190
Rozdział 15. Wiejskie gospodarstwo domowe w agrobiznesie	192
15.1. Gospodarstwo domowe	192
15.2. Wiejskie gospodarstwa domowe	195
15.3. Funkcje wiejskich gospodarstw domowych.....	201
15.4. Turystyka wiejska jako przykład łączenia funkcji gospodarczych i społecznych wiejskich gospodarstw domowych.....	203
Rozdział 16. Otoczenie agrobiznesu i jego znaczenie	210
16.1. Istota otoczenia	210
16.2. Otoczenie rynkowe (marketingowe) agrobiznesu	211
16.3. Otoczenie instytucjonalne agrobiznesu	212
16.4. Otoczenie środowiskowe agrobiznesu.....	219
Rozdział 17. Procesy integracyjne w agrobiznesie	221
17.1. Podstawowe formy integracji w skali makro- i mikroekonomicznej	221
17.2. Korzyści i problemy związane z integracją	224
17.3. Stopień zaawansowania procesów integracyjnych w polskim agrobiznesie – ocena poziomu integracji i kierunku jej rozwoju.....	225

Rozdział 18. Tendencje do zmian w agrobiznesie i czynniki je warunkujące	231
18.1. Agrobiznes w warunkach globalizacji.....	232
18.2. Serwicyzacja jako czynnik warunkujący zmiany w agrobiznesie.....	233
18.3. Rozwój agrobiznesu a koncepcja zrównoważonego rozwoju	235
18.4. Postęp naukowo-techniczny i innowacje w agrobiznesie.....	236
18.5. Nowoczesne procesy i modele integracyjne w agrobiznesie.....	238
18.6. Zmiany instytucjonalne i organizacyjne w agrobiznesie.....	239
Rozdział 19. Biobiznes i jego elementy	242
19.1. Bioekonomia, biogospodarka, biobiznes – aparat pojęciowy	242
19.2. Przykłady produktów biotechnologicznych w rolnictwie, medycynie i kosmetologii	246
19.3. Czynniki rozwoju biogospodarki.....	251
19.4. Stan i perspektywy rozwoju biogospodarki i biobiznesu w Polsce.....	256
Literatura.....	259
Spis rysunków	273
Spis tabel.....	275

Wstęp

Agrobiznes oznacza nowe spojrzenie na problemy produkcji żywności. Dotychczasowy sektorowy pogląd zastępuje globalne postrzeganie gospodarki żywnościowej, uwzględniające wszystkich uczestników produkcji i dystrybucji żywności do chwili doprowadzenia jej do ostatecznego konsumenta. Efekty działalności agrobiznesu są odczuwane przez całe społeczeństwo. Wiedza na temat agrobiznesu znajduje się jednak na względnie niskim poziomie.

Używane w książce pojęcie „biobiznes” nie jest synonimem agrobiznesu; jest terminem mającym szerszy zakres znaczeniowy aniżeli agrobiznes. W skład biobiznesu wchodzi bowiem cały agrobiznes oraz produkcja leków i kosmetyków przeznaczonych dla ludzi i zwierząt.

Niniejsza publikacja w zamierzeniu autorów ma być podręcznikiem z przedmiotów agrobiznes i biobiznes. Uwzględniono w niej: teorię agrobiznesu, jego główne zasoby, podmioty agrobiznesu, najważniejsze kierunki produkcji rolnej, problemy współpracy podmiotów agrobiznesu, jego rozwój, a także podstawową wiedzę o biobiznesie.

Niektóre z zagadnień omawianych w niniejszej pracy znano już wcześniej – jako elementy składowe ekonomiki rolnictwa czy ekonomiki przemysłu spożywczego, w prezentowanym podręczniku przedstawiono je jednak w nowym ujęciu – jako części składowe agrobiznesu. Część rozdziałów książki poświęcono też nowym problemom, np. teorii agrobiznesu, wiejskim gospodarstwom domowym w agrobiznesie, postępowi rolniczemu, zmianom w agrobiznesie i biobiznesie.

Starano się, by książka ta, poświęcona wielu zagadnieniom, stanowiła zwartą całość, wszystkie rozdziały podporządkowano zatem agrobiznesowi, którego głównym zadaniem jest produkcja żywności i zaopatrzenie w nią ludności.

Podręcznik jest przeznaczony dla studentów wydziałów rolniczych, ekonomicznych, technologii przemysłu spożywczego i towaroznawstwa uniwersytetów ekonomicznych, rolniczych, przyrodniczych oraz dla praktyków zatrudnionych w podmiotach gospodarczych agrobiznesu. Autorzy, zdając sobie sprawę z mankamentów niniejszego opracowania, proszą o przekazywanie wszelkich uwag na jego temat do Katedry Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.